КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, цхьаьнакхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

ШИНАРДИ, 8 июль, 1969 шу
№ 81 (4718).
Мах 2 кап.

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 шера дуьйна арадуьйла

Пхе шера план — ханал хьалха!

Грозненски крекинг завода № 1-2 йолчу установка технологеш къахьтта дика къахьег ю шера. Цига хIора сменехь норманаш 110—115 процент кхочуш хьенаре къахьег слесарь ю Н. Бабичева.

СУРТА ТIЕ: болх беш ву дежурни слесарь Н. Бабичев.

Н. Пимова сурт.

КЕРДАДАРАШ ЛЕХАШ

Грозненски В. И. Ленина цIерагIча нехкдаьккха чекхдоаккхача завода рационализаторашна къахьегта дика къахьег пятилетка дахьгIа шера. Укх шера тIаьхьнача социалистически декхарех цаь производствана юкъеяхьа оаша ю пачхьалкхена 130 эзар сом пайда бергболу рационализаторски предложенеш. ХIьта хIинолехьа цар кийча я ю, производствана юкъейихьай пачхьалкхена 82 эзар сом пайда, беш йолу 212 предложени.

Къахьега боккха, ферлий бола а алхалагIча цеха начальника ю. Мельникова, технолога ю. Тарасова кийчаьй установка фильтра конструкци хувцара сайна предложени. Цу предложене юкъе йахаш лаьрхIачула совгIа 10-процент реагенташ кхоа шера 14 эзар сом пайда бе торо хуьлий. Иштта боккхача маьлера предложенеш кийчаьй заводе дикагIа ловрдIаш болча рационализаторашка аппаратчика Бондаурова, слесаре Лебедева, оператора гIонча Тишиева, кхычар. Верригаш а заводе къинаре къахьегам 200 совгIа рационализатор ю.

Л. ШАХОВА,
Грозненски нехкдаьккха чекхдоаккхача завода рационализаци инженер.

ТIЕМА АКАДЕМЕШ ЯЬХАРИЙ СИЙНА

Йоккхача Кремлевски дворца вовзаденех хулча зале 5 июле гулбелар СССР Геразашаьрча Низий тIема академеш йистейьхараш. Цига цхьана — боккхий военачальникаш, профессораш, преподавателаш.

Керда боккха-дика говзамаш хIоттийхет Советски Эскарш ТIемадФорда Флоташ. ХIинзара арахецар белгалдоал вай Даьхе, дерриге прогрессивни адамаш тIехьашна боккха тайнахо. Большевистски парти хьаьно. Сийлахь боккхача Октябрьски социалистически революцеца кулгалдаьо, дуьнен тIа эггара, хьалхара пролетарски пачхальлкхе а цул Геразашара Низаш а хьадаьр — Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизар белгалдаьккха кийчлуш долча деношка ю хилаьрах. Лаьхера тIема образовани яьккха вола хIара эксар кийча ве оаьча юбилейна вахь воаггIача тайпара налкъавахар духьа хьинар кхолхадаьккха къахьега.

Гулбелчаьршта хьалхашка къамел дир СССР оборона министра, Советски Союза Маршала А. А. Гречкос. Цо белгалдаьккхар, тIемаин эскарехи бола ленински хьехам, социалистически пачхьалкхел тIема дакъа хIаьшегIдоллара Ленина оттаь принципаш, личния состава Iомалов хьалхенара, тIема кадрашe цар балха стилех хьакъехьа сийлахь боккхача баьччо сейна указанеш — советски тIема Iилман вай тIема гIирса практикин сеьнашка дала кхеоний ла.

В. И. Ленина хьийхаш социалистически Дай-мехка тIема ниш бIаьрга са саьна лорабе яхиш, Iалашмате фе в империалистически агресси юхатоха даим кийча а хилара тIахьийхаб цо. Тахановча вай денош къаьстта лорахIаме ла из ленински васкет. Империалисташа Вьетнамех ГIалгIачa Малхбоалеяех тьоадаь тIемаш, дуьнен кхьача районашка кхоххем чIоагIбар — империализма агрессивность тIа-тIа чIоагIлуш хилара дола тешал.

Москве Коммунистически болхлойн партей дуьнен халкъашта юкъерча Совещане хинначa КПСС делегацена кеште лаьттача ю, Л. И. Брежнева ше къамаьл деш белгалдаьккхар. «Ше хьаьнначa овлаьига дилача агрессивни хиннечен болчен империализмо тIатIа йоккхаш ю шиш тIема машина, хIаьта Вьетнамерча событеша хьахьекхлчок. из йолаьлийта кийча а ю». Цу чоанхаьеч хьалашка, аьлар министра вайх хIоавар Iалашмате боккха бехктокхам хеташ хила веза вай Даьхен а социалистически лагера кхьача мехкий а леза ловзонаш лорадара хьалхара. Фе в Октябра карагIдаьхнараш империалистически агрессех лораде даим кийча а хила аьно даь ленински васкет вайна, тIемахошта, эггара хьалха воай тIема говзал лакхъяхза, геран тIема техникен тIагIеотта Iомаханза даог па хилара маIан долаш ла.

Ленински васкеташта тешаме йолча Коммунистически парте, йоакхар хIаьо Маршала А. А. Гречкос, заьхьий доггагIлеш пролетарски интернационализмах уйланца хьалхехо Советски Геразашарча Низий лични состав, Бирса тIом лаьттача аренашка, моастагIчуьца лаьттача лирча къовсемашка вай тIемахоша хьахьекхал интернациональни декхара шоаш тешаме хилар. Тахан Советски Эскари ТIема-Форда Флоти машери социализмни лерашш лаьт яхьчa социалистически мехкий геразашарча низанна вйхха цхьоагIо а болаш. Варшавски Договора мехкий вежарашха долча эскараша шоай гIулакхаш цхьана лелаьдаре хьахьокх бо-беча къамех болча къахьегамхой тIема цхьоагIон ленински идеш кхоачашхилар.

Ленински интернационализма принципаш тIа хьелкхедаь шоай лекхара а шоай цхьоагIонхошта хьалхашка шоаш тIаьйнача декхара а тешаме дола Советски Геразашара Низаш массаза а кийча да вежарашха долча халкъашта новкъостала оарцагIдаха а социалистически мехкий эскарашца цхьана социализма гIулакх лорадле а.

ЧIоаггIа деттаиш тIоараш а долаш СССР оборона Министра Советски Союза Маршала Iойийшар шоаех бенна боккха тешам хIаьв дийта баьккарашa бовберг ла хиларах. Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен сийлахьа тIема традицеш шоай лелае хьакь долча тайпара дIахо леладаргхилараш обаешхилараш. БIуча тIема кийчо лакхъаш, керда тIема техникен геран Iомадеш, личния составе дIахо хьехалгех коммунистически кхетам лутген тоадеш шоай ла ла кхолеш къахьегаргхилараш шоаш чIоаггIа дош тийша хилаь тьаьхьоккхаш КПСС Централхьа Комитета, СССР Лакхерхьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совето дахьийтана моаршала текст.

Вай Коммунистически парте Централни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительствана дош лу аьлар А. А. Гречкос Советски Геразашарча Низаш шоай исторически декхар / сийленна кхочашде хоаргхиларах в вайх хIаране вай Даьхен тIема ниш чIоагIбара, социалистически мехкий леза хьалташ лорадара шаь посте долла хIаьма дергхиларах а.

Цул тIехьагIа къамаьл де йоал делар Ф. Э. Дзержинске цIерагIча ТIема-инженерни академи яьккхача инженер-полковникa Ю. А. Яшина, СССР Геразашарча Низий Генеральни штаба ТIема академи яьккхача Чехословаци халкъа эскара полковника И. Марушака, Ю. А. Гагарина цIерагIча ТIема-фегорча академе кафедра начальника, профессора, авиаци инарал-майора В. И. Кириллова.

Торжественни заседани чакхьяьнаьтал тIехьагIа СССР оборона Министерства а Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен Керттерча политически управлене а Георгиевски зале прием оттайир.

И. КОЗЛОВСКИЙ,
Б. ЛУКЬЯНОВ.
(ТАСС корр.).

САР-а ПАРТИЙНО-ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ДЕЛЕГАЦИ МОСКВЕРА ДIАЯХАР

Официальна визитагIа ма СССР-е йола арабски социалистически возрождене Парте (ПАСВ) Генеральни секретарь, САР-а пачхьалкхена доал дери Премьер-Министра вола Нуреддин Атаси керте латта Сирийски Арабски Республика партийно-пачхальлкхен делегаци 5 июле Москвера Ленинграде яхар. Из еитта Ташкенте а Баку а гIоргья.

Внуковски аэродроме веза хьаша а цунна улувбаьнна баьккараш а накъабоахаш бар Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, Н. В. Подгорный, Б. Н. Пономарев, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

КЪАХЬЕГАМ БЕЗАБЕННА

Наурди Ахматович Эсмухамбетовна хIара са къамаьл массаза даа, са безам боагIа цун балзах, къахьегама гIулакхех, шерра-шера бола тIа цо доахача лакхача хьокхамех доаш хIамь тор ла лу духьагIа за. Цхьабакъда, ше воастеш лац Наурдена, цудуьла хаст-хасте хоа цунгара:

— Сайн дуьца хIама долаш вац со, болх — массина а саьна бу аз, цхьабакъда, бригадерна са новкъостех-м ала йиш я: цар болх даим бу...

Iаьлмаьте чIоагIа хьинар долаш, боккъоца шиъ гIулакх дезаденна, шиъ балха хулгашца доакха хенаьа рузкъа кхоллаш воаллаь сагов Наурди Ахматович. Цо хьаеайнна моттиг хьоса ярем а цун, Нохчий аре ваь а хьалхайна а ва. Наурдех шиъ ньана ницкъ цо цхьана кхийнаб партIатача арапшара, шиъ хьакхарча дахар цара безам. 1937 шера итт шу даьна кIаьнк ше волча хана, хьада воалла шиъ да волча а вай, цунна новкъостал шиъ-ку лар. Наурди. Жа лелавара говзал Iомаберо дас шиъ айла, ж лун хьо къахьегам безабеннйтар цунна.

Наурди Ахматовичa къахьегама никъ дIаболабелар бирсача 1941 шера, тIом тIе воахча шиъ даь кIагамента ю къахьегама поста эттача хана. Иштта, цу хана дешаш, цIенче це зуецарча ю Iун бех беш хьаьоегIа ю Ленина ордам лелаеча «Шелковски» племсовхоза. Жа Iун къахьегам этта бац. Дукха хIамаш ка дезе лунна Iун даьхча хьоа тIа лелавара, эгара Iоакхарийн ткам дукхагIа дехаре. Цу тайпарча нехе ва Наурди Ахматович а. Балха дIаьв еча цо ше верригa а. Даим кердадар, толашагIдар лохаш а из балха юкъкхуьеш а ва из. Из ва подпаскегара лакхача квалификацеx волча жа Iунга кхаччалца бола бIаьха никъ баьхаш хьаьвна визза воле новатор. Гаьнне лаьтта дIадахача шерашка, цхьада ду тха доакхача жа нардаш цу — Грозненски меринос доладайитеча хана, вай республиказарча жа Iунех эггара хьалхарча цу фуз дала жа Iун шийга дIа а хьца, цергара лакха продукци йоахаш вар Эсмухамбетов. Дукхача шерашка вIашта тIехдика хьокхамаш долаш хьаьоегIа цун бригада.

1964 шера 100 жийна тIехьа 150 Iаьхар кхебаьб, хIара устагIанна тIара 7,6 килограмм цIаьрна тха хьаьнхар. Бригада хьокхамаш дика де дIахьорча шерашка а.

ВоккхагIволча жа Iун къахьегаме шиъ тайпара да ер шу. Ленински къахьегама латта латт цун бригада. Дерриге низаш, эшаш, опыт дIаенной хьарчий Iуна гIулакх дара. Хьокхамаш лакхе да. Iуй хIаьма чоазза доккхагIа хилнад: 715 жийна тIехьа хьалхаьбаьб 878 уьсьцIаьна Iаьхар. Iоахарий кхедара план 122 процент кхоачашъйай бригадo. Iаьхар беьйта моттиг цхьанка а яц.

Толаме кхочашдеш жона тIера тха декхара декхараш: 4 780 килограмм дахьнаш из (физически дозанча ларда), планагIа дукха долаш хьинана 4815 килограммана мотта. ХIара устагIанка тIара даьнна тха заготовкаца лаьрхIача 6,1 килограмм да, планагIа 6,3 килограмм хьона лаьргIа хьинна мотте. Дерриге даьккхача тказ тьадаьнна цIенча чох дола тха 48,3 процент хилар.

Балха хьокхамаш лакха хиларчa вай республика юрта боахана эггара хьалхарча къахьегамхошца цхьана 1964 шера Социалистически Къахьегама Турпал яха цIи елар воккхагIволча жа Iуна Н. А. Эсмухамбетовна. ХIаьта 1967 шера в иштта балха хьокхамаш лекха хиларах Даьне Седкьанен Ленина орденах юкъе Наурда нехан сийрдабьаьхар Ленина цIерагIча ордено. Эсмухамбетов дукхаза а хиннав Халкъа Боахама КарагIдаьннарий Выставка дакъа лоаццаш.

Дукхача шерашка болх беш знанеши опыти Iоаьй. Къахьегама сийле шерра дIаьяьрзай Эсмухамбетова бригадегара долхача дукхача наькъашка гIоллa. Опыт хьаьца, говзал хьеIоаьа из волча баьккар жа леладараш. Эсмухамбетов хьайлаьккхьаьц шиъ опыт, цо ненаьршшa дIалу чо кхычарна. Хьаьза летача опыта школа из волча вIашагIа а вале болх беш бола аьа цу дIадаьн нед. ХIара шера шоай говзал цига лаьзъю жа Iуша. Наурди волча а вай республика кхьача районашкара, лоалахарча Дагестанера жа леладараш. Пайдене, сакъердаме, хьакъхал эцa мегарг дола дукха хIамаш ийца бахеб уж цIи хеза жа Iу волчара.

«Шелковски» совхоза Эсмухамбетова хьехамагIа хьалихийна дукхе шиъ нах хIама ше леладара говзенчаш а хинна дIаэттаб. Уж ба боккхагIбола жа Iуй Социалистически Къахьегама Турпал Амитов Умурзак, Масуев Хьамид, Карагулов Ибрахим. ХIаьда чо бола тха доаха жа кхедара опыт Наурдегара хьайомабйй цу массане а.

Гоггара дика цIьа вахаш я Наурди Ахматовичa: знанешта тIакхуьш, даим кердадар лохаш, шиъ говзал лакхъеш хилар. Шиъ 42 шу даьнна доллаше а, Нальчекарча зооветеринари техникума заочни отделене деша вегIа Эсмухамбетов.

— Тха балха тIа даим за знанеш, — йоах Наурди Ахматовичa, — зоотехни кердал йоазаш цо хилча, каьа да балха хьокхамаш лакхда.

Района а республика а общественни вахара хьинаре дакъа лоац коммуниста Н. А. Эсмухамбетова. Из — Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат, КПСС Шелковской района член, «Шелковской» совхоза шоллагIча ферма дикагIболча политинформаторех цаI ва Эсмухамбетов. Совхоза жа Iушта экономически тамаех лаьца доклад ю цо, жа леладаре хьалха латтача опытех дуьц царна, шийгара хьехам а телаш новкъостал ду хьалха латта опыт практикана юкъехьа.

БIаьхен халеш — дукхача шерашка гIагIертта къахьегаш хьабеннаб мутIараpча къахьегамзена — жа Iун Эсмухамбетова къахьегама сийленга билла шиъ никъ. Наурди Ахматовичa из никъ хьабеннаб халонех ца кхераш.

Шиъ вахар балха тIа, шаьрача аренашка даьу Наурди Ахматовичa. Цига хьалихуьш латт цун кхо воIи ши йоIи. Цар шоай даьх доккхал ду, цунна новкъостал ду. Къахьегам дукхабеза Iомабу уж дас.

Сийлахь боккхача Октябра революцен итт шу дузаш района дикагIа волча жа Iуна Н. А. Эсмухамбетовна КПСС района бюро а райисполкома а вьча решенагIа «Шелковской района сийдола гражданин» яьхна цIи еннеи. Цун цIи цIаккха йоргIаьа цаш Шелковской района къахьегама сийлен кинижка тIа дIаязьйй.

Е. ФАРНИЕВА.

ЯЛАТ ДИКА ЧУЭЦ

Нохч-ГIалгIай АССР. ЦаI шоаллагIчоа тIеххьа ялаташ чуэца долалуш латт республика боахамаш. Ялаташ чуэцача болх беш ши эзар гаргга комбайни жаткеш я.

5 эзар гектара тIара ялаташ чуэца денаш ба Грозненски района 1-ча Мая цIерагIча колхоза механизатораш.

Сурта тIа: 1 Мая цIерагIча колхоза кхашка чуэцаш латта гурахьа дийна кIа.

Р. Дива сурт.
ТАСС фотохроника.

Грозненски района 1-гIа Май цIерагIча колхозе 5375 гектара тIа кхедаь ялат чуэцаш ба хIана.

Ялат чуэца Iолададалехьа колхозаправленен бригадашкей собранеш хилар. Цига оттайир хьувкъамзчуэцара план. ХIара комбайнера, трактериста, шофера балха норманаш белгалийр. Цул совгIа хIара комбайнера, иштта кхьча болхлоша социалистически декхараш тIаийцар. Масала, комбайнераша дийнахьа нормах 5 гектара тIара горохи, 10 гектара тIара кIаи хьакха дезача, 10 гектара тIара горохи 20 гектара тIара кIаи хьакха лаьрхIар хIаране. Цул совгIа хьувкъам 11—12 дийнахь чуэцаргба аьнна дош а делар.

20-ча июне шоай 21 комбайнаца хьувкъам чуэца болабелар колхоза механизатораш. Эггара хьалха цхьоалагIча бригаде хьакхари ардари къаьста долаш группевой хьисапе дIаболабир болх. Юкхьанца боахаме чуэца болабаьр горохи мукхи бар. Йоанначa хана ЖВА-3, 5 яхача жаткашца хьекхар 550 гектара тIара горох. ХIаьта мукх 85 гектара тIара хьекхаб, цох хIанз аьрда баьннаб 60 гектара тIара бар. Цуьца цхьана 27 июне кIа хьакха болабеннаб укхаза. Из хьакхари ардари цхьана долаш чуэца лаьрхIад боахаме. 3 июль хьатIакхоачаш 456 гектара тIара чуийна дьиннадар кIа. Аьрза даьна ялат, хьалххе тоаль, зене салоахкача хIамашта дукхьала дохьаш теха кийчъаьча складашка чудоессаду.

Кхашнара ялат хьаьваш 21 автоматина я боахаме. Цар шоай декхар дика кхоачашду. Бункераш хьалйиза сейца латта езаш комбайнаш. Ялат чуийца даьннача кхай тIарча чах сиха ареIаш ду, лаьтташ оах. ХIанале 328 гектара тIара лаьтта аьхад.

Дика вIашагIтехьаьнах колхозе хьувкъам чуэцарий балха хьахаш.

Юртбоахаш техника кхай тIа еха моттиг хуле, из езача моттиге кхашка гIолла делаш шиъ техничка а. Цу машинаш тIа латташ я слесарни станок, йолаш а ремонт еча эша оатхалаш, сварочни агрегат, кхычар. ХIаьта, гонгар кхоачалой из эшача хьатIалай чудете.

Долаш да бригадаша дийнахьа хIара болхлоча баь болх дIалабеш дола дневник. Механизатора ше дийнахьа баь болх ха безам бале бригада кхай тIарча стане хьалтеха долча графикага хьажа мара везап. Йолхьа хана да хIама кхаш леладераша болх беча моттиге доаттаду. ЦIа а из волаш стане бийса яккха безам боагIе, болаш ба механизатора Iовижа цIена мотт. ХIаьта, болх баь я вальна мукъа ха йолча хана долаш за цунна еша керда газеташи журналаши, истола тIара ловзараш, радиоприемник, кхыдераш.

ХIара сарахь болх чакхбаьначул тIехьагIа хьалхайю бригадера стане цIе байракх. Из байракх айю бригаде цу дийнахьа эггара дикагIа балха хьокхам баьккхачул сийна. Цул совгIа дийнахьа эггара дикагIа болх баьча комбайнера, тракториста, шофера луш я карара-кара тела цIе вымпел. КIирагIа шоаза арахецаш да кхоачамбоацараш духьа «Оасар» яха пенгазет.

Дика оттадьяь колхозе кхаш леладерий балхацара безам сов бакхара гIулакх а. Масала, цхьа дийнахь СК-4 яхача комбайнаца 12 тонн ялат лаьрдача механизатора 40 сом ахча лу совгIата лаьрхIа.

Цу тайппара ахчаь премеш лу кхыдола бахкаш дош беллачa хьокхамаш гайтача болхлошта а.

Цудухьа дика бу шоаш хьабеш бола болх кхаш леладераша. Иштта, СК-4 комбайнаша цхьоалагIча бригаде горох хьекхаш хинначa комбайнера М. Велидова планах 5 гектар хьакха езача, 15—16 гектара тIара горох хьекхар. БIозанта мара тIехьависaц шиъ моттагIчул У. Бакашев а. Цо дийнахь 14—15 гектара тIара хьокхар горох. Цар массехказа премеш яйцай.

Дика болх бу шоллагIча бригадерча комбайнера Ф. Данилова. Планах 10 гектар мара доацача, 20 гектара тIара кIа чуийцар цо цу дийнахь.

Белгалбаха беза шоай дийнахьара норманаш шоза тIехьхоачашъяь тракториста М. Толкогубова В. Кузнецова.

Цул тIехьагIа вIаштта шиш дийнахь догIа дийлхар. Гахан юха а кIа арда йолалургья комбайнаш.

М. ХАМАТХАНОВ.

ДИКА ДIАБОЛАБАЬБ БОЛХ

Базача наькха хьаьтаьш дизза [illegible] къахьегам [illegible] дIаболабаьб шиъ белх кердача сезанах Грозненски консервни завода болхлоша. Кердача сомех, баьцаьдарех консерваш, компот, кхыйола продукци арахецa уж белабенна ши кIира мара ха еца а хIанзлехьа цар арахийна продукци 800 эзар банка а. Из хуш хиламех леладIочуй дукхагIа. ХIара сменагIа норманаш 115—120 процент кхоачаш хьинаре къахьег мастераш ю Магомедова, Темурханова, Астоьева, кхыбараш керте латтача сменаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КАГИРХОЙ ДОАКЪАР IАЛАШДЕЧА

Троицкая яха станица. Iуйрийна хьалбоалаш латтача малха зIанарашa сийрдаьккхай станица. ГIар-тата доацаш сатийна я урамашка. Мичаь-теш укхазарa нах? ДаьгIо хьекхача мехо гаьнара хьадахь низткъа хьахозаш дола тракторий таташ.

Бехктоккхаме денош да хIанзарараш юртбоахама къахьегамхошта. Ма хулла сихагIа чуэца деза кIа, дукхагIа Iалашде деза хьайбашта доакъар. Цудухьа сахилалехьа арабаьннаб кхашка станицин къахьегамхой.

Дикача гIулакхашца белгальяьннай XIX-ча партсъезда цIерагIча колхоза комсомольско-кагирхой бригада. Дукха да цар укх шера де лаьрхIараш.

Бригадань кулгалдеш воаца Бринев Борисa йоккхача безамца кхоа шиъ бригадерча новкъостех. Царех дукхагIбараш балха дика говзал йолаш, техника дукха езаш ба.

— Комплексни я тха бригада, — йоах бригадира. — Оаха леладу кIа, хьажкIа, мога доакъар. ХIаьта тха керттера декхар — воахамна махулла доакъар кийчдар.

ДIадахача Iай хьайбаш леладераша дукха хало хайра хьайбашта доакъар ца тоъарах. Бригада дукхача механизаторий бIаьш километраш трактораща никъ бе байзар.

Cоахка хинна гIалтам кхуъ де хилийтара укх шера 1,5—2 мера тоъал хьайбашта доакъар Iалашде-декхар гIанийцад бригада членаша. 395 гектар хьажкIаш я тха хIана, цул совгIа укх деношка мукх хьекха мукъаболача лаьтта кхы а 350 гектар хьажкIа дIаелаьрхIад. ХIанзале 120 гектар тIа дIайийна яьппай из. Укхаза дика болх беш сменин норманаш тIехьхоачашъеш ва тракторист Медяник Иван. Шоай боккхагIболчарашта новкъостала бахкай лакхарча классашка деша бахкагIа дешархой Реутов Алексей, Кострикин Михаил, кхыбараш. Дийнахьа 30—40 тонн мога доакъар чуэц бригада членаша.

Лаьха йистошка, бесешкие массанахьа а хьакха бух йолча моттигашка лел Панчурин Петра трактор. Бригадча торонех пайда эцар из да бригада хIара члене лерхIар. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна индивидуальни социалистически декхараш тIаийцача комсомольцашен кагирхошен аи а бийса а ца къовсаш къахьег укх деношка.

Укх шера пачхьалкхена дукхагIа хьайбай продукташ йоахa социалистически декхар лаьрхIача колхоза № 2 йолча шурий-товарни ферма коллективе хьалхара моттиг лаьцай Сунженски районе.

Из толам боаккхача дика дакъа лаьцар вай юьцача комсомольско-кагирхой коллективо а. Дийнахь а буьс а цу фермана доакъар тIакхухьаш йоала Бычков Виктора трактор.

— Хьайбашта хоза кет цу трактора тата, — яхаш бегаш бу колхозхоша.

Каст-каста арахецача «Молния» листовка тIа духи бригада доакхача толамех. ХIаьта уж дуьпа йиш йолаш дика а да.

Г. ВЕДЗИЖЕВ.

«КАВКАЗА СОВЕТСКИ РЕСПУБЛИКАШ ЧІОАГГІА ДАЬКЪАЛА А ЮВЦАШ ДІААЛА САЙНА МУКЪА ЛУРГВА АЗ, ЦАРНА ЮКЪЕРЧА АЙХХАЧА ЦХЬОАГЮНО БУРЖУАЗИ ЙОЛЧА ХАНА БІАРГА ЦА БАЙНАЧА ТАЙПАРЕЙ БУРЖУАЗНИ СТРОЕ ХИЛА ЙИШ ЙОАЦАШИ ВОЛЧА КЪАМИЙ МАШАРА ОБРАЗЕЦ ХЬАЕРГХИЛАРГА САТУВСАШ СЕ ХИЛАР».

В. И. ЛЕНИН.

Ленински халкъий доттагІал... Цунах латт вай паччахьалкхен низ. Из да вай мехка халкъашта праз телар. Сийрда кхоане хьалъечa вайна даим иза тела лакъартбоаца хьаст ба ленински халкъий доттагІал. Хьамсарча парте пахаддаш йоакхо ю, бІарга са санна, из лорадора, дІахо дегІакхувлара. Тахан укх номер тІа оаха кенатох ленински къаман политиках хьахинна беркат дувцаш йола материалаш.

Цхьа дешал санна барт тайна а дуккъача къамех болча кхиах латта «Красный молот» завод № 14 йолча цеха коллектив.

СУРТА ТІА: стерженщикаш В. Лукьянцев, І. Корнгов, К. Мармовник, И. Горло.

И. ПЛИЕВА сурт.

Нохч-ГІалгІай Паччахьалкхен педагогически институте тайп-тайпарча факультеташка дешаш ба укх сурта тІара мехкарий. Тайп-тайпарча къамах а ба уж. Цхьабокъала цхьан кІагІара довла санна, барт тайна бехаш а дешаш а ба.

СУРТА ТІА: студенткаш (аьрдехьара летташ) Карпа Людмила — латышка, Висханова Светлана — нохчо, Хашаева Кулаш — аварка, (уралатта) Усвайская Наталья — украинка, Алтунина Инна — ерса.

И. Плиева сурт.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ КХОТАДАЛАРИ ШИРАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАРАШЦА КЪОВСАМ ЛОАТТАБАРИ

Х. БОКОВ,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретарь

Ах бІаь шу сеттІа ха дІаьнний паччахьа хана халкъий набахте хиннача вай мехках къоаргачех лохаргдоацача дег тІарчен доттагІало кхотадаь халкъаш даха мохк а хинна дІаэттача дейз.

Хьалха пачахьа Россе тІехьайиса йистош хиннича, боадонен бокъе йоацаш нтташ халкъаш даьхача моттигашка тахан сийлахь-доккхача эрсий халкъа нийсса тоалуш латт къамий республикаш, областаш, округаш. Барт тайна, вежарий дезал санна дах вай мехкара деррига халкъаш, коммунизм хьалъеча віашц новкъостал а деш.

[...]

Вовзаш волча нохчий революционерчи уйланхой Октябрьски революцие гІулакх бахьан волаш са ца кходеш къовсам лоаттабаьчен Шерипов Асланбека 1918 шера

ХІаране дег чу — доттагІала сийг

Шийтта къамах нах ба тха промысле болх беш: эрсий, украинцаш, белорусаш, гІалгІай, нохчий, хІурий, гуржий эрмалой, полякаш, дагестанцаш, хьыбраш. Цудуххьа оал тхох дуккхача къамий коллектив.

Тайп-тайпарча металлех даь ...

агитационно-массови, ... ческа болх.

Тхо лаат-клета сакъердамерча сайренашка віашагІъетталу тхоай хоза кийчъяьча клубе, бригадашкарча цІеча уголокашка. Цхьаккха дела да, цІий віашагІхий тац оаха віашагІа къаьста цІагІа ...

[...]

А. ПАНЧУК,
«...нефть» НПУ шоллагІча промысла шоллагІча бригада мастер, промысла партбюро секретарь.

Новогрозненски ТЭЦ-а гІишлошъеча управлене кхоалагІча участке болх беш ва бетонщик И. Исмаилов. Ше цига балха веначул массехк шера дукха балха гаьзалаш Іомаьный да. Тоначца дуцо строповщика, крановщика балдаш. Хіара сменагІа нормаш 125—130 процент кхоачашьо иза.

Исмаилова. Ишта дика къахьегаш я моторист А. Мамудова. Участке гІишлошъераш № 2 йолча микрорайоне 97 квартира йола цІенош хьалдеш ба уж.

СУРТА ТІА: гІишлошъераш А. Мамудова, И. Исмаилов.

И. ПЛИЕВА сурт.

СурхотIен Экажкъонгий-Юрти йоаккхаш баьча тIема 50 шу дизар

СОВЕТИЙ IАЬДАЛ БАХЬАН

Деникински командоване Нохч - ГIалгIай чу бахача наха тIедоьладир инарала Деникина Iаьдал диттIацилть, кIайча эскара командоване еттабьча наха ихар дела, 18 шерагара 40 шерага кхаччалца ха йолаш бола маIанах «добровольчески эскаре» вутIаравила воакхидга, хIара цIено цхьацца топи цуьнца 200 патрони, верхIазза йоала телчен цуьнца 50 патрони, 25 пунт хьажкIий, 200 сом николаевски ахчан, цул совгIа, шин цIено ши нуври кхыбала кхоачаме тIехьа говр, цхьацца етт, биъ-биъ устагIа дуга. Бахана герзах боврари беакамах хIалак хилари маIан долаш дар, ма дарра аьлча из кхоачашдар.

Къаьхьета лоамарой Деникина Iаьдал диттIацаш, кIайча бандай бIуна юкъебала ловш, Деникина ультиматум кхоачашъе дага болаш бацар. МоастагIчунца къовсам лоаттабеш бала кийча бар уж, ультиматум кхоачаш ца еш тIехьайоахар цар оборона чIоагIагIа кийчъяр духьа. Цул совгIа ЩIе Эскар хьатIакхачарга хьежаш а бар уж. Къаьстта чIоагIа дукхьала латтар Экажкъонгий-Юртарен-СурхотIарен нах. Яндиев ЗаIма хьалха а волаш кIайгвардейцашта хIама техача экажкъонгийюртахоша цIабахийтар деникинцашца низагIа баьха тIем тIа бига кийчбаь Вокзале станце лаьтта гIалгIай. Массеха до даьннача гIолла карательни отрядаш ахийтай ГIалгIашкахьа. Шоаш эггара хьалхагIа техаш йола хIама кIайча командоване дIа мел доладаьча гIулакхашта духьала хиннача Экажкъонгий-Юртан СурхотIарча нахан техар цар. 24 июне (7 июле) 11 сахьат доалаш Экажкъонгий - Юртан Няьсар - Бертенией тIаэзар котера баьнна корте кхаччалца герзах товбенна хинна кIайчар бIу. Цхьабакъда, уж декке баргбелаш яр царна ункала кIал яь кийча: Экажкъонгий - Юрт лораe вIашагIкхийтар юртара гера бе долалургдолаш мел вола саг. Укхаза баьхкар СурхотIара а, Нясар-Кертора а нах. Юрта оборона лаьцар цар. ГIалгIаша ореха саьпгарени пайда ийцар, хьалхагIе а окопаш яьхар. Къулбехьенгахьара, Бурогахьара, чухьалхе а аьнна йоккха Iоаца, тхьаь сагах латта, боккхий нахи кхыча тIем тIа човнаш хиика нахи юкъе а болаш йола отряд ихийтар цига. Хийттача тайпара ийса а делар из. Султига - наькъан кашмаште юкхе тIом латтача хана къулбехьенгахьара гучаьлар цхьа 100 сагах латта казакий отряд, тIакхха хьал хьалхавалхийтача тхьаь сагаца дов доладир цо. Тера вIашкаеттаи дов даьчул тIехьагIа товраш вIашкаетта доладир цар. Уж берригаш а боабе мегаш, Шолжагахьара экажкъонгийюртахой тыле тубахха тарлора кIайбараш, уж тхьо саг тIехьашка ца воалаш вала кийча хиннавале а (дукхалга диллача гаьнна тIех бар кIайбараш). Цхьабакъда, цигача Аьхки - Юртара гIалгIай сотни кхаьчар. Муталиев Берсанкъа хьалха а волаш. ХьатIалатаиш хиннараш тIехьаьнахьа лелабир, цхьабакъда, гIалгIай сотни тIехьаре кхаьзар юртара кIайбараш арахоссалда. Цу юкъе геттара дикьдешадар кашмаьта мехеи марна генахьарча моттиганкен даьтта дов. Цхьа латта дагIала бувщаш, тIаккха окопашка хувайш юрт лораеш тIом беранта хьалха цар Iаьрвача дина ватIаш, даьккха тур бе даадаш саевн боацаш ды дIахьа а лохьийтан хийна Яндиев ЗаIма. Вокзалера гаьна йоацаш латтача кхаь бронепоезд са: цо доакхийтаи массе батIорахьара дов чудира. Экажкъонгийюртахошна юха йоа де хIама шедр Мальсатов АртагIа Оарцхое еттаж Ачиаз - боаю ихача гуо тIа лаьтта дхьа йоккха топ мара. Из а сайрантахьа лестача хана кхы кхосса йиш йоацаш сецар патронаш кхоачаь а ения. Герзаi тоабенгагIа а массехкала шоаш дукхагIа а хиннача кIайбарашта духьала латтар котбаллаца тIехьарва баргбеаца, дика кховие бахьан долаш лоаттабу къовсам нийса хиларах дог тийша бола гIалгIай.

Турпалаш санна латтар массава а, кхеравенна тIехьашка воалаш саг вацар. Сакалов Боле 13 шу а даьннадацар цун юрта моастагIа чуволача хана. Топ кхосса хIаьтта Iомаваьвар из шийдаь вошас—Тереки области халкъий II-ча съезде дакъа лоацаш, Левандовски эскаре сотне командир хиннача Сакалов Алсбика Мухтара. Денал долаш кIаьнк хиннав Боли. Эггара хьалхара дов доладеннача хана боккхагIчарца хьалхарча юхьиге вахар из, цхьабакъда, вай бараш, шоаш дикьа гIулакх техка а баьнна, шоай моттиге юха болабелча, ше вадачара меттахьа воллар Боли. Тох - тохар вожавеш дов дир цо кIайчарца ше венцна волча хана.

Гаьнна дIахьалхаваьхаи Цечоев Анзор. Шаккха хазаргдоаца вошал тессар гIатIаша Н. Гикало эскара лошлой взвода командир хиннача М. М. Алуева — Грозне 100 дийнахьа лаьттача тIем тIа дакъа лоацаш хиннача. Алуева да Грозне бичерахоацаца къизгIча тайпара вийнав. Контрреволюци коттьаьннача тIехьагIа Нохчашкахьа хьулалуш хиннав из. Н. Гикало указанегIа Экажкъонгий - Юрта хьожаваь Алуев. Цига Балаев Саге Марзбик волча Iеш хиннав из. Цу хана дена Советски Iаьдал бахьан долаш къовсам лоаттабаь цо экажкъонгийюртахошца саргIун оагIон а теха. Шийц шоллагIча даьна Марзабикаца цхьана тIема хьалхарча юхьиге лаьттав из. ВIашт тешаме хиларах а воI санна дукхалоазарах а, Советий Iаьдал бахьан долаш цхьана лоаттабаьча къовсама сийна Алуев Марзабика Мурад а къамаь гIалгIа а хилар. Цо дIахо йолача хана а шийх даь сий доладьдац, хIана къахьийга а ваьнна, лоIа а даагIаш салоIаш ва из, городе Сочевах.

ВIаммига волаш да-нана доацим воае Петров Максим Экажкъонгий - Юрта ийсвелар, Сакалов Селечун Османа дезала юкъе. Дезале вIьлагIа волча вилIа боьге едар Максима, Экажкъонгий - Юрта тIом болалуча хана Ачалкхера боагIача наькха тIа, хIанаарча консервни заводатара гаьна воацаш вар Максим Османи. Экажкъонгий - Юрта тIабоагIача бIуво кхераль тIехьаьнва ваккханзар денал дола цо кIант. Шоай вIаммигача низаца цуьнна кхы духьала ца а лоаттадуш вадар хилар цар шинне а. Цхьабакъда, кхьа эпсар а волаш 9 саг кIайчарех цар а вийра.

Боарам боацаш йоккха хиннай Экажкъонгий - Юртарча тIем тIа кхалнахен берашен хьахьекха турпалал. Белаж тIа ухкам цIаста вIудал а йолаш, бе боаллаш чайни а болаш окопашка гIолла лийнай Сапралиева Хамсат, Султыгова СовгIаз, Сапралиева Ляла. Цечоева Салмата къонахий дегаш урауттадеш къамара илла даьхад.

Мара лазла хиннай Ганатова Самарт. Мар вийначул тIехьагIа цун итташа йоала топ тIа бе а ела доа даьд по шийна чоа хиллалиа. Шийн чов дIа а йийхна, маьждиге а цуд тIехьагIа Добриев Идига дIатIа а кIийле лаьца багIача кIантаьшта дал хIамен хийн тIакхихьад Самарта.

Массавена а йовзам из шийн коа кIийле а лаьца 9 дийнахьа моастагIчох дийтача, СурхотIарча Нальгиев Мандречун турпалал.

Къонахчал долаши котало яккха бозам болаши гIалгIай кIантий хиларах хьалхарча дийнахьа Экажкъонгий - Юрта чухьаьлха кIайбараш Берса - Юрта кхаччалца тIехьашка кхайсар. хIаьта Ачалхкегахьара шийн отрядаца воагIа майра Гарданов Товрхо тIакхийначул тIехьагIа БуротIа кхаччалца тIехьашка кхайсар кIайбараш. ШолдагIча дийнахьа юха дов доладир кIайчар. Юрташта тIахийнар 15 эзар саг юкъе вола эскар. Цхьан хана чухьалдер уж СурхотIен Экажкъонгий - Юртан. Ши юрт лораеш духьала лаьттараш шоай дукхалца эша а бае, юртах чубелар кIайбараш. Ца хезача тайпара акха гIулакхаш лелалора моастагIчо. Цеющ, бераш, боккхий нах цIераш еттаж болтабора, гибаьккха шаьш бела а белаш дIа а этта. Иштта хIалакбаь дIабаьхар Муталиев Шатерний дезал, Султига - наькъан массехк дезал.

ДIахо дукхьала латтарах хIама хургдолаш дацар, цудухьа юртара дIабаха лаьрхIар оаха. Юртара дIауха нах боабе гIертар кIайбараш, цхьабакъда, цига шоай кIанташца тIакхьаьчча Орцханов Хиапра дов юха а деш боабечара баьхар кхелха болхараш.

КхоалагIча дийнахьа юрт дIалаца вIаштIехалаьлар деникинций. Вохабаь дIаухар СурхотIарен Экажкъонгий - Юртарен нах, цхьабакъда, цар денал-м доза даьлацир кIайчар. Массехк да даьннача гIолла наха делар дарах Вокзале закхьа вокзалаща вIашагIкхийтар инарал Колесников. Караловцашца чубелхараца перегавораш ю аьнна, СурхотIарен Экажкъонгий - Юртарен нах йеха хIана баьбар Iа аьнна дийта хаьттача, цо хьаьр: «Са тIема саг ва, шо эзадер духьа сай вIашагIетIеъадар де хьежав со». ХIаьта инарала доа миштад а вачахьа доаш мел чIоагIа да а хIанх хайнах тхона аьнна шийна Iоттар йича, доа ва хетачох вела а къема, кулг тессар цо. Ши хIара совгIа ха аьккхар деникинцашна юрт йовхаш. Йоть мара хIама ца юсаш йоагайир еррига юрт. Наьха руькъах етта подводаш цIакхха а ца хадаш Орджоникидзегахьен Берса - Юртагахьен ухар. Цхьабакъда, саеш ахар фий ховаш кIайбараш а бацар. Садакха битапар уж 5 — 10 саг юкъе волча отрядаша даим кIийленаш ен.

Нагахьа санна Экажкъонгий-Юрта йисте кIайчарех 300 саг вийна хиннавале юрта чухь царех вийнар 400 сагал кIезигагIа вацар. Шоаех йоабаь нах веллаб хайтацир кIайчар, цхьабакъда, дукха нах бовбаьбар царех. Муталиев Берсанкъий, Нальгиев Кургака, Сакалов Мухтара, Албогачиев Захаро отрядаша ийчара йоагIа ца хоаш тIа а ялхе доа дора кIайчарна наьха санна зенаш а деш, хIаьта деникинцаш гIаьметна бахкалехьа шоаш кхача езача кхоачар.

Цирсаш даьга йоть, чухирцача цIеной гуьнаш, доггьий мара хIама юхе ца дуташ юрташкара дIабахар гIаьрахой. Байна гIалгIай дIабекхапар кIайчар. Цхьабакъда, сагото тIакхаьчараш тесса битавзар Советий вачхаьлакхено, Ахчаша, дIадана, гIишлой материалашца повкъостал дир юртарча наха. В. И. Ленина ше екхац указанегIа хьажадаь из повкъостал а дахьан хьалкхахьчар деникинцаша юрташ йохаьчул тIехьагIа Москвера юхавийра Серго Орджоникидзе.

Из бицлургбоаца тIом хинна 50 шу даьнад. Беррагача мехкаца цхьана лыьлъоттаи латтар гIалгIай юрт. 12 эзар саг а волаш хIаьнара дика тоаенна юрташ а хиина дIаэттай Экажкъонгий-Юртан СурхотIен. Юрташка чуйиллай электрически радиош. Шиъ юкъера, цаI 8 шерара, цаI юкъаьнцара школаш я юрташка. Аьха ухх тIехьарча итт шера школафа арахийцаш юкъера образовани йола 700 совгIа саг. Лакхерей юкъера образовани йолаш вола 100 совгIа специалист ва юрташа беих беш, тха юрташкарча 200 совгIача саге болх бу республика районашка.

Экажкъонгий - Юртарчен СурхотIарчен наха дицдалийтац Советий Iаьдал бахьан долаш лаьттача къовсаме байнараш. сий ду дийна бариё. Экажкъонгий - Юртарча юкъерча школе тIема сийлен музей йиллай. Укх деношка хьахархошен дешархошен выступленеш ю бахача наха хьалхашъ, Г. К. Орджоникидзен XI-ча эскарен баьча новкъа гIолла пехол е лерaI, граждански тIема турпалашта памятник - обелиск хIоттаргйолаш я.

Б. САЛ[illegible]

Грозненски А. Шерипова цIерагIча Нефтемаслозаводэ кьепхьеггча Т. Б. Лет[illegible] кулгалдена установке къахьегаш ва слесарь Л. Жалендинов. Дена дикача хьоле тIа эу-ейт цо эррига оборудовани.

СУРТА ТIА: болх беш ва слесарь Л. Жалендинов.

И. Плиева сурт.

ПАЙДАНЕ КЪАМАЬЛ

Дена тхоай района болхлоша къахьегамхошта юкъе беча агитационно-массови балха юкъе къаьстта болгалхаккха безам ба-ца укх шера оахош дIайолаь партийни балха керда форма — КПСС райкома а района кхыбалча бехкаткхамерча болхлой а (совхозий, колхозий, предприятией кулгалхой) къахьегамхошца хула вIашагIкхетараш.

Уж вIашагIкхетараш хьалххе а чIоагIъяьча графикак чакхдоах КПСС райкома бирос чIоагIъяьча кхаь группа. Группашта керте латт КПСС райкома секретараш йовкъостий Сухоруков, Ржевский, Ахматха-[redacted]

ХIаналехьа уж тайпа вIашагIкхетараш чакхдаьннад Первомайская яхача станице, Кень-Юрта, Алхан-Бале, Куларе, Грозненски шурий совхозе, Йоккхача АтагIа, иштта района дукхача юрташка.

Фуд цу кердача партийни балха форма пайдане дар, къахьегамхошта а тхона района болхлошта а. Фу пайда лу цо? Цхьа-дале къахьегамхошара районерен района бордамийн кулгалхой бувзам чIоагIбу, шоалагIа-дале, къахьегамхошта эшар фуд ха тоьа хулийт, царна культура вахарах, боахамий гIулакхех дуьц, вай партен правительстваи чуччен арахьарчен политиках дуьц, цхы кердадараш дIадовийт.

Масала, укх тайпара чакхдеълар дукха ха йоацаш Йоккхача АтагIа хиина вIашагIкхетар.

ВIашагIкхетаре дакъа лоацаш бар КПСС райкома биро член хьалкха тIаьхьожама комитета председатель нов. Васильнов, райбольница керттерча лора заместитель нов. Сулейманов, милице райотдела начальник нов. Могушков, «Атагинский» совхоза директор нов. Арбиев, дукха кхыбараш.

Района боахама экономически гIулакхех ах шера итогаш ювцаш доклад бир нов. Васильнова. Цул тIехьагIа района кулгалхошка хаттараш де болабелар къахьегамхой. Тайп-тайпара дар уж: балхах, шоай юрт тоаярах, хозьарах, иштта кхыдараш. Йоккхача АтагIа бахача наха чIоагIа сагота а бесаш дувцаш шоай культура Цено болх ца бу межаьргIа шу доладаларах. Цу хаттарашта жоп луш къамаьл дир нов. Васильнова. ХIаьта райбольница керттерча лора заместитела нов. Зиниева юрта деш дола медицински бытови гIулакх тоадарах даьца долча хаттарашта жоп дала дийзар.

Москве хиннача коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещане итогех къамаьл дир дукха за йоацаш Старый Юрта бахача нахаца вIашагIкхийттача КПСС райкома секретарана нв. Сухоруковен Ржевскен. Цар даьча къамаьлашца дуйладенна дукха хаттараш дир къахьегамхоша. Цо хьалъекхар уж вай партен правительстваи чухьарчен арахьарчен политика дешаьч кхета белаш болаш хилар а газеташ тIа гIолла Совещане материалаш йовзаш хилар а. Масала, цар даьча хаттарашта юкъе укх тайпара дараш а дар: «ХIана бахкийтабаш Вьетнама, Корея, Югославе шоай викалаш?» «Китайски ревизионисташ вай доалоя тIа ю провокацеш мишта кхетаю кхыча мехкий коммунистически партей викалаша?», иштта кхыдараш. Цул совгIа дукха хаттараш дир къахьегамхоша кулгалхошка моттигерча гIулакхех лаьца. «Староюртовский», Грозненски шурий совхозий къахьегамхоша теркам тIабахийта дувцар шоаш бахача моттигашка нийслуш долча кхоачамбоацарех.

Белгаьде доагIа уж тайпа вIашагIкхетараш кулгалхоша хьакхашта хIама къайла ца хьош болхлой коллективаца къамаьл деш чакхлувдалга. Цу гIулакхо торо хулийт района экономически перспективаш, къахьегамхой, цар гIулакхаш дикагIа ловзе, царца дали айхха бувзам лоаттабе, идейно-политически организаторски болх чIоагIбе, бахача наьха хьашташ дикагIа довзе уж дизза кхоачашден.

Укх деношка хиннача КПСС райкома бирос мега а яь дIахо йодача хана кхы а дикагIа лелае аьнна чIоагIийр вIашагIкхетарий практика. ХIаьта группай кулгалхошта цу вIашагIкхетарашка дикагIа кийчо е а къахьегамхой хьашташ кхоачашдара терзе е а тIадиллар.

В. П. ШУПИКОВА,
КПСС Грозненски райкома инструктор.

Ростовски область. Гуракха дийнача кIиц дика хьувкъам кхебаьб «Комсомольский» совхозе. ДикагIа йолча агротехнически ханашка дIадийнача цо атта лайра бирсала Iан шелал, хIаьь геттара ликхча хьал тIа да из.

Специалисташта хеташ, гуракха дийнача кIено цхьан топ тIара 40 центнерал кIезигагIа йоацаш йоаккхаргья. Ялат арда кийча ба механизатораш.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа): совхоза партийни организаце секретарь Хоршев Юрий, къонаь комбайнер Пухмаков Анатолий, совхоза директор Титов Федор гуракха дийна кIа тIадолча уическа.

В. Турбина сурт.
ТАСС фотохроника.

ГОРОДАШКА БАХАЧА НАХА ЛАЬРХIА

Укх шера тха бригада пачхьалкхенга дохка леза 900 тонн баьцаззараш. ДIахахача шера хинначул дукха дукхагIа да уж.

Тха бригаде уж культураш кхею лаьтта 53 гектар да. Гуракхь кхашкара хьувкъам чубахкьашехьа аьба лаьтта аьхар оаха. Керттера оахам деча хана гектара 2 центнер суперфосфати 1,5 центнер калийни тухи долаш удобренеш ехкар. Цул совгIа хIара гектара тIа а-х тонн органически удобренеш а ехкар.

СалаIахьор тха бригада къахьегамхоша Iай а. Парникашка чудилли дика лаьтген кхош хьалхе кийчдир. Из, дIайха хий дерташ Iай парникашка чудиллир кхаш леладераша. ХIаьта февраль бетта пхийтталагIча дийнахь кабуца фу дIадийра. Цул совгIа баклажаний а болгарски бурча а фу дIийра оаха парникашка. Бакъда, графикага хьежжа, шийн дийнахьа хий тьа ца лайтарах тIехьаьлисар тхо кабуцен помидорийн рассала дIайогIа. ХIаьта лаьттах чуйолийташ хий хилалчул тIехьагIа 15-ча яле кабуц дIае доладелир. Из дIайийна яьннача бархIлагIча дийнахь цул оалаш чIоагIденнача тIехьагIа хIара гектара тIа 120 килограмм йолаш удобренешца полиорика йир, тIаккха кульукаци йир. ХIаьта оасар гучадала доладелча бригаде мел вар цаI санна дIа а этта, кабуц дIайийнача 3,5 гектар лаьтта тиъ дийнахь оасар даь цьдар тхо. Бригаде хIанз дIайийна а 12 гектара тIа тIехьа кхачача сортах йола помидораш 8 гектара тIа кабуца. Уж культураш сентябрь е октябрь бетта чу а ийна берхIалла йоахаргья. ХIаьта сиха кхачаш йола кабуц июль бутт юкъе кхоачача хана тикашка йохка дIалургья оаха. Цу хана йохкаш хургья тха бригада 4 гектара тIа дIайийна харсаш а. Цхьа гулдаь дехкал оаха 2300 килограмм редиска, иштта хIана городе бахачарна дIакхухьийт салат, укроп, сьамарсаьх.

Тха боахамо хьалхе а Iалашдир помидорийн нарсийн дика фу. ХIана оаха кхею помидораш «Крымские» яхача сортах я. Цар болаши дика хьувкъам души я уж. ХIаьта нарсаш «Неженский» «Спутник» яхача сортех я.

Механизированни хьисапе балхаш чакхлахара тоъал техника я бригаде. Иштта, культиватор, баьцаздараш дIадуи сеялка, шиъ трактор, хоатIан хьисапе хий тохаш йола ГАН-15 яха установкаш. Цу техника чIоагIа аттача болкх кхаш леладерий къахьегам, лохбу кхееча культурашка дIабоза мах а.

Шоай хьинар кхо ца деш дика къахьегарах белгалбаьннаб баьцаздараш кхеду К. Кузнецова, Н. Тетерко, А. Комиссарова, О. Мамонтова, З. Баркинтоева, Х. Поршко. Шоай дийнахьара норма 110—120 процент тIекхачашъ цар. Дика кхачаш шийн ценхараш баьцаззараш кхедара йолча агронома Т. Баницовае. Бригаде беча балха дертIа тIахьожам лоаттабу цо. Нагахьа санна царех цхьаннена баьцаззараш кхедеча ца хеаш хIама нийслелча боагIача тайцара хьехам лу специалиста.

Тха бригаде цхьан гектара тIара чуяца беза баьцаззарий хьувкъам планах 110 центнер ба, хIаьта оаха 120 центнер чуэцаргба из. Укх деношка 36 гектаре тIа дIадийнача баьцаззарашта шоалагIа оасар даь чакхдаьннад тхо. ХIанз баклажанийи болгарски бурчен рассала дIаювш ба тха бригадера къахьегамхой.

И. ГЕРАСИМЕНКО,
МалгIабикна района «Кавказ» яхача колхоза баьцаззараш кхедача бригада бригадир.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАШТА

Цхьа шу хьалха «Прогресс» совхозан Мескен-Юртан юкъе уллача шаьрача ара дукхьала лаьттах лета латта цхьа отар мара хIама дацар. Из яр «Шалинский» совхоза коа тIарча оалхазарий ферма. Цу моттиге хьалъе йоланьй дIадахача шера «Шалинский» совхоза лаьрхIа дукха хьайбаш кхоаба база.

МалагIа ба цу метте из база хьальярах боахама хургбола экономически пайда? Уллув я шекар доаккха завод. ХIаьта цу совхоза отходаш — жоми кхыйола продукташи хьайбашта тIехдика доакъар да. Мыькха даргIа а да из. Керттерча дакъе цу доакъарца кхоабаргда хьайбаш. Цул совгIа, лоаллаха я дулхакомбинат а. Из а шинна предприятена пайдане да. Цкъа дале дулхакомбината бIарччача шера дукха хьайбаш лоатталергдола производственни база я, шоалагIа - дале совхозий а средстваш йоае езай дукха дIатеза хьайбаш гаьна дIахувлаш. Цхьан дешаца аьлча хьакъалца доладаь дика гIулакх да из.

База хьалъя якка дерхI дий шера.

Уж балхаш деш я юртбоахама министерства дIа-юха лела механизированни колонна (начальник нов. Талаев, керттера инженер нов. Гулиев). Аьа доагIа, колонна кулгалхошта карагIаьннад гIишлошъяра материальни база вIаштIехьяьккха. Укхаза йолаш я шоай пилорама, механически мастерской, автоколонна мел ага подъемни механизмаш. Мишта бу болх?

Шийтта коровник я хьалъе йолаяь, царех бархIена тховаш тохкад, хIаьта йиъне гIишлаш хьалдеттад. Геттара дика гIулакх да коровникаш юй йIайха хилара тховнаш дика къовлар. Лахчан бада тIа отбироид а йилла цу тIа пхи сантиметр сомал а долаш азбестаца эзь опилкаш йохк, хIаьта тхов тIа шифер йиллай.

Керда хьалъеча коровникаш чура доврига йолхаш механизаци ю хургла. Цар чу оттаергья автопоилкаш, кхо дIадоахаргла скребкови транспортераша, хIаьта царга болх байтаргба электромоторашa. Цу тайпара, хьайбаш леладерий къахьегам аттача боаккхаргбола ялх коровник укх шера эксплуатаце дIахургья гIишлошъяраш. ХIанз лоадама хIама ца эшаш кийча я ялх коровник. Керда хьаена оборудованя дIаоттае а дIаеттатьр чIоагIье а мара еаш цар чу. Гуракха 1,8 эзар дукха кхоаба бежан хургда хIарайр 280 моттига лаьрхIа еш йолча коровника чу. Бакъда, совхоза дирекце, экономисташа хIакале а лаьрхIаш хIара коровника чу кхокха бIаь бежан оттаде йиш йоага. ХIанз аьлча коровникаш доаккхача хьайбашта лаьрхIа я, хIаьта цар чу кхоабаргдараш—кагий хьайбаш. Уж а кхаь бетта мара лоаттадергдац. Совхоза специалисташа ерхIачох цу юкъе дика а тIехдика а дарстаргда хьайбаш, хIаьта дозал а дулда дIалуча боараме хургда. Из тамаш а яц доакъар дарегIен дегIа пайдаяен да нарна тергдар.

Цхьан дешаца аьлча укх шера эксплуатаце дIалургдир цхьа эIамагIа хоза дакъа мара дац. ХIаьта бе дорхIа болх дукхада а дукхагIа ба. Кхоачам ба хьалъе дерхIача ерригача объектий мах ши миллиона 773 эзар сома ба аьлча, хIаьта хьалъе еза объекташ цунга хьежжа дукха я. Иштта 1974-ча шера дулха хьайбаш кхабара база хьалъяь яьлча кига хургья барайтта коровник, кагий доахан дIахо а дулха кхоаба ялх помещени, цхьа профилактори. Уж йоацаш кхы а дукха подсобни помещенеш хургья.

Хьожаргба вай гIишлош яра балхаш мишта вIаштIехьдаьхад. Совхоза ца база хьалъеш ба юртбоахама министерства дIа - юха лелача колонна гIишлошъю цхьоалагIа участок (начальник нов. Арсамаков, прораб нов. Зукаев).

— Тха коллектив йоккха я. веткъа совгIа саг ва балх беш, хIаьта коллектив барттайна хиларах совгIа, цу чу чуноагIа хIара балхло цхьанна - шинна специальность йолаш ва, дуьц нов. Зукаева. Масала, эшшача хана плотникалла болх бе ховргда камельщикашта, царна хов асфальт балла, бетонщикаш, штукатураш дила. Цудухьа гIишлош хьалъеча болх хьабе саг ца хилара бехках болх сеце моттиг нийслац цIаккха а, хIаьта зеррига балхаш е шийн хана е графикал хьалха ду. Бакъда, прораба дувцар. Кхаь комплексни бригадана йийкъаб еррига коллектив. Хьалхарсьа вай Гучигов Мухьмада бригада. Ткъе саг ва бригаде. Хадданза шоай сменни заданеш 120 е совгIа процент кхачашъеш болх бу бетонщикаша Ахьядов ТIахIира, Тевсултанов Хьусена, кхычар. Царел тIехьабисап растворно - бетонни узле болх беш болв болхлой а. Царна юкъе къаьста белгала я машинистка Гучигова Малика. Аьа доагIа, беча балзага хьежжа да цар къахьегамах эшар а. Шакхха а хиннадац цар бетта дIаниш 120 сомал эшашагIа.

Дика еттаьа гIишлошъеча бригадашта юкъе социалистически кхь боарждела а. Нагиев Iусмана кулгалдеча бригада дика къахьегарца белгалбаьннаб плотникаш Шабаев Iалдад, Арсанукаев Шамиль, Асхабов Рамзан, кхыбараш. Къаьстта дика бу шоай болх Зукаев Няьсархочун бригада. Эттаре йоккхагIа е ца бригада — 25 саг. ХIаьта йоккхагIа хиларна ли ца бригада бхьчарел эргаш. ХIара балхлочунга цхьаь - ялх говзал я, хIаьта нормаш кхоачашъе 130 процентага кхаччалца. [illegible] 150 сомаш чухкьа доаааш. Ши ца аькхача [illegible] гIулакх дика [illegible]-500 [illegible] тIа болх беча Хадуев Джандара, электросварщика Халдеен Мусай, слесара Абубакаров Заьлиха. Уж ба чьалъяь яьнача коровникашта маIараш еккараш.

Укх шера гуракха деза хьайбаш дукха кхоабаргдолча коровникаш чу гIолла хьалволалелча бIарг хьет тIехдика баьча балхах. Бакъда кормушкаш стандартни яц. ПаIаш йоккхагIа, вожаш эIамагIа я уж. Доаш да тIехьагIа оборудовани еттае езача помещенешка стандартни а дика а яраш оттаеьба.

БIеаит - дукха кхоачамбоацараш да гIишлош еча, бытовой хьадашка дилача я. Цкъа-дале шоай столови яц цига. ХIана даа делкъейна «Пищевик» заводе аха безаш хул болхлой. Цига нах дукха хиларах делкъейна мукъа долча сахьатах кхоачам хилац, балха тIехьабуьх. Доадам боаца гIулакх да болхлошта хий кхаьа цхьа мел оттабеза. ХIаьта шаш хий дааиш уж бусаш дукха моттигаш нийслу, хий чудотта хIама ца хиларах. Нийслу шийн хаинахьа хьа ца дуцмоттигаш а (10—15 да тIехьадахаш). Цу тайпара кхоачамбоацар да ер а. Болхлой хьакхувзаш машина я, бакъда из къайла ца хиларах машина чу дом чухьеких, догIа деллача [redacted] балхлой гIоалабу. ХIаьта болхлой гаьнара хьакхувла безаш ба —АтагIара, Оитара.

Уж санна кхоачамбоацараш дIадаьхача кхы а дикагIа тоадургбар гIишлошъерий болх. ХIаьта хIанзара толамаш а ва хиа. ГIишлош хьалъяра укх шера хьалхарча ялх бетта аьь балхаш 165 эзар сома маьха да — планал диъ эзар сом совгIа.

П. НОВАКОВ,
М. РАШИДОВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

«Сурт эрга ца доала» аьнна 1969 шера 24-ча мае «Сердало» газета тIа кепатеха араьннача статьях лаьца КПСС МалгIабикна горкома секретара нов. Бузуртанов кхаьа бу:

«Из статья «Ингушский» совхоза партиона йийшай, из дегIар аьдь, беш бузувгбелаш йола еррига доакдевашкаш гуракха дийнача кIена хий аттане хиннай, хIаьта сангарашка гIалле хий доагIаш йоача моттигашка тукхош йоача культурашта харшаша гIалла хий вохк.

3-ча отделене 121 гектара тIа хинна шекара свекла юха эза а яьха. дIайийнай. агротехника толларах бехке бараша боагIача тайпара бехк баьб. 3-ча отделенеца шекара свекла хIанз дикача хьал тIа я».

Вьетнама Демократически Республика. Хоабинь яхача провинце доьман районашка дуга чуьца ха хьатIахкхьчай.

«Кий - Хау» ахаь юртбоахама кооператива кхашка дьукхьд ер сурт.

В. Кошевоя сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬОКХАМ ЭЦА МЕГАРГБА

Ачхой - Мартана района Самашкински библиотека чуйола яIенци тиша да. Башха белаже хетаI укхаза эттара хьалха хьачуяьльча. Бакъда, дани хьалйиза вах хул библиотеке. Школашкара дешархой, тайп - тайпарча дешара заведенешка дешаш боль заочникаш, къахьетамхой, пенсионераш ух цига шоаште оьш учебникаш, художественни литература дахьа.

Веррига а цхи бIаь совгIа сага ва библиотекера хаддаьаш книжкаш кхузьараш. Царна шессалеш а доаттIаш дола гIужакх де шаш-тIехьдоал библиотека бахххой. «Аьхха книжкаш хувшарах доалаш зархIац библиотекара ший гIулакх, — яхаш дуьц цу библиотеке болх беча Э. Магомадовас. Библиотекарь дехзарйила ва наха книжка дезадалийта».

Из дезадалийтара кIеига къахьегац укхаза болх бераша. Каст-каста хул библиотеке керда арадаьнача книжках дьаца I конференцеш, диспуташ, хеттаршийн жоьпийн сайренаш.

Книжка наха юкъе дIадоаржадаьр дика найда хул и тайп-тайпарча производствени участкашкара передвижкаш. Цу передвижкашка даим наха дукхатIа хеттташ дала литература хилийта хьож библиотекараш Э. Магомадоваи Р. Даудоваи.

Дешаранна айхха бувзам лоаттабу яу шиина а библиотекара. Десятилеркашка а ухаш дуьп царна керда книжках, хIаьта дийша беанараша, къаьеннарешта, цIен-поаншта журнала тIара а газета тIара сакъердаме статьяш еш. Дуйхача цIеношка цу гIулакхага а бахьна чIоагIа сатувсаш цу ший йоага хьежаш хул.

ХIанз кхашка юртбоалама бахьаш деш боахкараш а библиотека баххлоша. Библиотеке а ухаш книжкаш деша царга йиш йоаланзаь уж болча дIаух Э. Магомадоваи Р. Даудоваи. Цига ю керда арадаьнача литература обзораш, керда журналаш газеташ деш царна. Делкъйийна салаIа къахьегамхой Iехайяча массанена а дIахоаш сакъердаме статьяш еш. Цулхьа библиотекараш шоаш бахча боагIа аьлча чIоагIа гIадбох. кхашка къахьега медашниторан, хьайбаш дедадерам.

Белгалде дена библиотеке беча балха хьинаре дакъа лоацаш дукха дешараш хилар. Уж ба активисташ — юртарча юккъьанцарча школа кьезархо В. Сорокина, итталгIча класса дешархо З. Мальсагова, кхыбараш. Дика новкъостал дов цар дукха ха йоалташ библиотеке книжиц выставкаш, тематически стендаш кийчдеш а.

Цу тайпара шоай хешараш бIартайна, айхха бувзам болаш библиотека бохьхой хиларах дика аIашшIехьбоал цар беррига болх а. Из бахьан далаш потава цаьрьа ба шоай библиотекаш.

И. ХАТУЕВ.

МОСКВА. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна дунен дамецкинни рекорд оттаьай «ИЛ-18» яхача самолета Социалистически Къахьегама Турпал пилот Л. Уланова, IIгIа пилот В. Слободская, штурман Г. Козырь, бортинженер В. Попова, бортрадист О. Петрова юкъе йолча кхааньха экипажо.

Хьалхагіа а яьча дамешц цу машина ноиь бетта цхьан дийнаш сельета 701,8 километр а беш 5 эзар километр никъ баьб. Из турбовинтовой самолеташта хаьттиьаьд классагIа дунен рекорд а.

СУРТА ТIА (аьрдехьаро эттехьа): В. Слободская, В. Попова, Л. Уланова, О. Петрова, Г. Козырь рекорд хьиххачул тIехьагIа.

С. Преображенский сурт.
ТАСС фотохроника.

ВАЙ МЕХКАХО — КИРГИЗЕ ХАЛКЪА АРТИСТ

ДукхагIйола за гастрольшна вале йоаккх вай мехкарочо РСФСР-ей Нохч - ГIалгIай АССР-ей халкъа артисто Эсамбаев Махьмуда. ХIанз цо бутт гаргага за я цо Средни Азеи Казахстанем концертах тела. Массаньиьа а дама тIаац артист.

ЧIоагIа гIадбаьа тIайщар Махьмуд Фрунзе базарчр. Дукхаеа хама шегарча оперни балетан театре хаалламийна из. Цудуьна хIана цуьна тIехьарча хамара творчество йоаза чIоагIа баьам бар фрунзенций.

ТIехдаша выступленеш йир укъаней Эсамбаева. Киргизски ССР-а халкъа артист яна сийлен цIи енай цуьна.

ХIанз Караганде шахтераш болчо хьошалгIа вахе вай мехкахо. Цига а боккхача безамца хьаш цуш хаплерашка.

I.-Х. Х. ХАМИДОВ

1969 шера 6 июле цIаьхха кхелхав КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандая агитацеи отдела заведующе заместитель, СССР писателий союза член, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист Хамидов IабдулXьамид Хамидович.

I.-Х. Х. Хамидов ваь 1920 шера Йоаккхача АтагIа. * 1938-ча дена 1941 шерага кхаччалца город Москве театральни институте дешаш хиннав. Сийлахь-боккха Даьймахка тIом болабалча, дешар юкъагI а дите Грозне юхаваргIа. Нохч-ГIалгIай драматически театре актерална а цул тIехьагIа директорална а болх беш хул. 1946-ча шера дена 1955 шерага кхаччалца Киргизе искусства ва... стане, цул тIехьагIа «Къахьегама байракх» яхача газета редакцеи Казахстане писателий союзах кулгалдира творчески балкашта хиннав. 1957 шера I.-Х. Хамидов Нохч-ГIалгIай халхарей ансамбль шIаьшагIьеллар а цул директор а вар.

1959 шера Хамидов I.-Х. Х. писателий Союза правлене председательна корж.

1960—1969 шерашка I.-Х. Х. Хамидова Нохч-ГIалгIай студе преподавательски болх а беш, чакхйоаккх Н. А. Островски цIерагIара Ленинградски театральни институт.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта вевзав I.-Х. Х. Хамидов талант йола драматург воаши а Цо язъяь а театре оттаяь а «Соврати Дауди», «Бож-Iеьла», «Гожла йовзараш» яхе спектаклаш, «Сийне тхьам бола кхокха», «Iаьржа Хожа» яха а кхийола а берий пьесаш.

Нохч-ГIалгIайчен драматургий театральни искусствон белгалйинача доккха дакъа лацаа I.-Х. Х. Хамидова. Цо хьинаре дакъа лоацар общественно-политически вахаре, де а доагIаш сий ду цул къахьегамхоша.

1969 шера I.-Х. Х. Хамидов КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместительна балха хьожавир.

Коммунистически партеи Социалистически Даьхени тешаме воI Хамидов IабдулXьамид Хамидович цIаьхха вин я па душ тха дегашка латтаргва.

Новкъостий группа.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

МОРАЛЬНО - ПОЛИТИЧЕСКИ ГIУЛАКХАШТА ТЕЛЬ-АВИВ ХИЙРАНККХАР

Иерусалим дIалаца гIерташ Израила гуччахьа делвеча акцей хьакъехьара деш дуьйца аьнпа сихъаь гулъяь Кхерамзлен Совета заседани 3 июле чаккъяьлир Нью-Йорке. Цу къаьларча города иорданки дакъа Израило дIалаьцалар 1967 шера Iарбий паччахьалкхенашта духьала 1967 шера июньски агресси йолча хана. ООН-а Генеральни Ассамблея ший решенешка цкъа санна, дуккхала а белгалдаьхад, аннексии законагIа лархIа йоагIаш ца хилар. Израиль тIахьийяр Иерусалима статус хувца тарлуш йола моллагIа гIулакхаш чакх ца доахаш сабар дера.

Дунен халкъашта юкъерча боккхон ихьакхза а нормах шоашта деш ца хетача тайпара жоп делар цунна Тель-Авиве. Оккупационни Iаьдалаш шоаш из хьа ма лаьпиеге а дIалолаелар Иерусалимах цIалаьцача дакъях израильски город ара тIадерзадаьча гIулакхий программа чакхъякха. Соахка август бетта из гIулакх лархIа израильски кнессета тIайщар укх шера май бетта деша хувналала доладенна къоьстта закон.

Иордане чикало Кхерамзлен Совете хьакхайпалар. Из закон Иерусалимера Iарбий хьаж мел йоаллаш дола хIама дIадакихераи Iарбий экономически хьачарох тийша хIана воацаш хилара еррига дерзш аIайоалраш тIадерзадаь хилар. Городера Iарбий бIарчаз квартал аIайоах, массаа а нига баьха цах делхабу. Цул тIехьагIа израильски поселенеш ю. Укх тIехьхарча хана из тайпа меттиг йийсъенай 25 июне, израильски Iаьдалаша Iарбий дезалий цхьаькха цхьа группа а къаьнача городера вивзагIа ара а аьккха, цар цIеношка израильски салтий чуховшабу аьнка хьакхайкалаьча хана.

Израила премьер-министра Голда Меира 30 июне цIаьхха а тIом бувцаш заявлени йир, тIом дIахо шербергхиларна Iарбий мехкашта гуччахьа кхерам тIа а тувсаш. Белгалдоалаш хIама да, ше тIатуеса кхерам хьакхайкабера из херкар хIана укх кхаь шера шIашта дунеи тайп-тайпарча мехкашкарча жугаташха болча бIаьхийча бизнесменашта дакъа а леацаш Тель-Авиве гулъеш йола миллионерий съеза оалаш яр хилар.

Духхьал цар гуччахьа деш дола финансовии политически новкъостал бахьан долаш за Израила кхы юхаала ца туташ ший агрессивни викъ чакхбоахилга.

Духхьал цар гуччахьа деш дола финансовии политически новкъостал бахьан долаш да Израила кхы юхаала ца туташ ший агрессивни викъ чакхбоахилга.

Кхерамзлен Совета заседанешка дакъа лоацача дукхха а дукхагIчар ах ца хеташ дунен общественни мнене курал яр саьяа лаьрхIар Израила делалу гIулакхаш. Венгре, ОАР-а, Марокко, Замбе, Непала, Финлянде, Малайзе, Ливана, Сире, Ирака, Иордане, Индонезе, кхыча мехкий векалаша чIоагIа критика йир агрессех хьахьиараш ший бе сонаде гIерташ Израиль хилара. Кхерамзлен Совето массава раьза а волаш 3 июле тIайщар Израила законагIа доацаш делар гIулакхаш холамболлаш бехке деш йола резолюци. Из резолюци, аьлар голосовани чакхъяьлиначул тIехьагIа къамаьл даьча СССР викала А. Н. Захарова, цIенхашта духьала я израильски агрессораша законагIа доацаш шоай тIаькьожама кIаз лоаттеш йолча Иерусалима статус хувцар духьа Израила чакхдоахача гIулакхашта. Из духьале Израила доал деча гIозарашта бола цIенхашта хоам ба. ХIаьта, вагохьа санна Израила цIаькха а халкъашта лоаччунген цар дIадехарашкеи ца на дуьсIе, иза тIехьа ца йоаллаш юха а гулъяла езаргья Совета цу дешах лаьна дIахо чакхъяха езача акцешка хьажар духьа.

ОСАДНИ ПОЛОЖЕНИ Я АРГЕНТИНЕ

Укх кIирагIа чIоагIа кхохкаденнай Аргентинера хьал. Боккхагга диллача шолдагIа болча Латински Америка мохк кIоаргга эа экономически, политически, социальни кризисо готбаь хьувзабу дукха ха я. Ер шолдагIа бутт ба правительствана духьалдича антиамерикански къовсамаш юкъеберабаь из мохк лоаттабу. Къахьегамхошо тIа-тIа чIоагIагIа дIалех ла йиш йоацаш дола вахара хьалаш тоадерга, чIоагIа духьале ю американски монополеш шазагIа мехка экономически вахара юкъеахара.

Латински Америка кхыча мехкашка а санна, Аргентинера антиамерикански выступленеш къаьстта чIоагIъеннай США правительства къаьстта викал миллиардер Рокфеллер цу мехкашка вахарца дувзаденна. Из дIакхачале хьалхагIа цхьойолча городашка американски компаней предприятешта чухьийлхаб. Рокфеллерий фух болчар доаллахьа хиннача самообслуживане 14 тика цIи теха йозгайир.

Кхераеннача правительства тийша болх бе лаьрхIар. Августо Вандор — аьттехьарча профсоюзий лидерех цаI малаш ба из ховча наха верах, бахьанах санна, цайла а ийна. I июле деррига-ча къаман юкъара забастовка йоладале сахьат хьалхагIа правительства осадни положени оттаьй мехка. Забастовкаш демонстрацеш йийхаб. Лира тIахьожам оттабаьб информаце средствашта, хIаьта полиценеи сулаштел чрезвычайни полномочеш еннай.

Полицейски репрессеш еттара хьалхарча дрIанна прогрессивни профсоюзашта духьала ерзайир. Къахьегама ерригъюкъарча конфедерацие штаб-квартирей цунна юкъейоагIала дуккхача профсоюзий помещенеш дIакъайлар. Цу сахьате лийца чубехкор цун генеральни секретарь Раймундо Онгароп бIаь совгIа кхыбола профсоюзни кулгалхойи.

ЦхьабакъдIа, аргентински пролетариато герз Iодилландар. Къахьегама ерригъюкъарча конфедераце къайлагIа боаржабаьча тIахьехама жоп душ забастовкаш йоалаелар Бордова, Тукуман яхача городашка, Буэнос-Айреса промышленни районашка. Цига а кхыча а городашка правительствана духьала чIоагIа демонстрацеш еш латт хIана а. Полицена довнаш хул. Боабаь а човнаш а нах ба.

Аргентина Компарте ЦК-ас яьча заявлене тIа белгалдоакхх, Аргентине осадни положени оттаяро политически репрессеш яро тешал ду тIема диктатура юкъагIйнсараи тIема правительство мела хиларах, яхаш.

НАЦИСТСКИ ЗУЛАМХОЙ IIАЛХАРБОАХ

Дунен общественносто низ бараx малхбузенгермански бундестаг, юххера а хьежар гаьна хьана за оалаш яр нацистски тIемен зуламхошта тIайожжарах долча дешага. Из проблем хьакиваяр гитлеровски тIехьений оагIув хьаллувцача бонески доал дераш «шераш дукха дIадахарах» 1969 шера 31 декабре сонадергIа нацистски зуламаш судага тIолла бехке дента дьвна шоай хана хьакхайкадаь дIаларна дувзаденна.

Цу бокъо йоацаш аьча решенена протестацией агIазалцеи жоп делар дерригача дунено. Цхьанна тайпара гешт ма долда фашистски бIехалашта — ишта да миллионаш болча наха цхьатерра дIалехар. Юххера а, 1968 шера 26 ноябре ВIашагIкхийттача Къамий Организаце тIайщар ха гаьна алор тIема зуламаштеи адамлена духьаларча зуламаштеи из лоархIийла аьнна аь конвенци.

Мичча бесса аь а из авторитетни решени теркал ца йича из боалача кхьачача боннски законодателаша нах Iехабе тIехдало хьовзайир, геноцид тайпара зуламаш дараш оттаю за 20 шератара 30 шерага кхаччалца хурейоаш чIоагIъярах лоаш закон тIа а ийна. Дунен общественнота хьалхаше хьалхагIа хиппача хана вIоахал йита лоархIа а ца беш, цар хIаьта а кхаччандалар из за цIенъаьн гаьна из йоалаш. ООН-а конвенце яхача тайпара, дIайовкххилга.

Цу хана правительственни буржуазни шин парте аьттехьарча тхьаьа викалаша гуччахьа нацистски лозунгаш кхайкадеш къамаьлаш эир бундестаге, ФРГ правительстватара дIадийхар цар ООН конвенцена кулг ца яздилга.

Цу деллача хIамаша теша ду, ФРГ-е тIайийна «керда» закон, ма дарра аьлча, нацистски зуламхошта судага гIолла тIакхувлга юхалостадара тIадерзадаь хилара. Цу гIулакха лаьрхIа ба нацистайна нах боабеча юкъе «дакъа лацарах» беш бола бехк байбеш уголовни кодексана юкъе баь хувцам а.

Из юкъебахьара практически мIаан да дуккзача наха топаш еттачеи боабечеи дакъа лоацаш хиннача фашистски зуламхой еррига категори, уж шоай жукьагIа боаьаш, приказагIа лийнаб яхаш, судага гIолла тIаккхера хIалхьаръяккха тарлуш хилар.

Духхьал из да хIанз хIара дейна хIана хиаш аьнна Малхбузен Германе хулаш дар а. Масала, хIакага бехказа валийтав 1939 шера дукхзача польски гражданашта топаш еттача дакъа лоацаш ше хилара дукIарал дьь вола нацистски зуламхо Карл Штраус.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

РЕСПУБЛИКА РАЙОНАШКА ГIОЛЛА

В. И. Ленин ваь 100 шу дизарах Нохч - ГIалгIайчене Советски Iаьдал отта 50 шу дизарах хетадаь да дукха за йоашаш вай республике дIадоладенна литературан искусствон деноаш. Республика районашка а ухаш шоайна творчество гойта лаьрхIад литературан искусствон викалаш.

Автопоезда юкъейоагIа а коллектив:

Нохч-ГIалгIай халхара ансамбла коллектив. Районашка бахача наьха йиш хурга ансамбла дIакагIбалча халхархой Нохч-ГIалгIай АССР-а заслуженни артистий Мухамедова Абдуллахьа, Бухарова Галинай, Черски - Балкхарой АССР-а заслуженни артиста Дилгов Махьмада, кхычар гойса искусство бIаргаге.

Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен оркестр а я выступленеш еш. Программа юкъе да классически репертуара, советски котгирчеи композиторий хIалеш.

Концертни бригадаца ба РСФСР-а заслуженни артистка Тиханченко Нинеи вай республика заслуженни артисе Магомадов Султани.

«Юрбоалаш къахьегамхошта шоай доагIала произведенеш дIайоалайтаргьа республика писателаша Ахматова Раисас, Чахкиев СаIида, Мусаев Махьмада, Саидов Висала.

Эттара хьалха Урус-Мартана районе халхе литературан искусствон викалаш. Укхазарча районни культура ЦIагIа шоай хьалхара концерт оттадир халхара ансамбла артисташа. ПейтIарча культура ЦIагIа хьа а йийлла беих беш хилар «В. И. Ленин изобразительни искусстве» яха республиканскн изобразительни музеи дIа-хьа лела выставка. Юрта бахача наха бIаргайра дIа хьа болча советски художникий произведенеш. Масала, Г. Савинно «Октябра хьалхара денош», И. Налбандяна «ТIехьарча подполье», И. Бродске «Польски фронте йоахача Шеча Эсара чистай тIеназхошта хьахашна В. И. Ленина выступленешн яха а кхыкола а картинаш.

Художникий О. Мишина, А. Асуханова произведенеш а яIаир Урус-Мартана районе бахачарна.

Боккхача безама тIайщар ГIойтIа, Iаьлха-Юрта бахач, къахьегамхошта республика писателаш. Шоай керда произведенеш йийшар царна Р. Ахматовас, С. Чахкиева, В. Саидова, кхычар.

В. И. Ленина цIерагIарча культура Дворецa художественни самодеятельноста коллектив а халар сиина тIа шоай искусство гойташ.

Цигара йистебаьча Наурски районе бахар литературан искусствон викалаш. «Комсомольский», «Наурский», «Россия», «Победа» яхача, С. М. Кирова, В. И. Ленина цIерагIарча чхьагIар доаккхача совхозашкеи Калиновская, Николаевская яхача станицашкеи хилар уж шоай искусство гойташ.

Тахан районни культура ЦIагIа шоай тIеххьара концерт а оттадаь дIахо тIергба писателаш, артисташ, художникаш. 10-ча шIале Надтеречни района къахьегамхой хургба шоайцига боагIа хьаьший тIехьаш.

Яхь дийнахь цига а хийна тIаккха МалгIабике, Наьсаре, Гудермесе, Новай-Юрта къахьегамхошна шIашагIкхетаргба Нохч-ГIалгIайчен литературан искусствон викалаш.

Наьсархоштеи, МалгIабика районна къахьегамхоштеи бIаргагургья Нурадилов Ханпаший цIерагIарча драматически театра «ПатIамат». «Вешто» яха спектаклаш. «Ингушский», совхозеи «Кавказ» яхача колхозеи баха концерташ отталергIа пишний культура ШIен художественни самодеятельноста коллектив. АЙдамирова Марьяма концертни бригада СовгIанча выступленеш ергьа. Наьсарен района Знаменский, Пхьалекъоцкий мрашкъа бахачарна сакъердаме концерт отталергда грозненски машинацьъаькой культура Дворецa самодеятельни коллектив.

Грозненски сямляной фабрике болхлошта дика хьокхам теши къахьегаш ба З. Мизаева, Т. Бондарь. ХIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъе социалистически декхараш тIайщадаь цар, хIаьта цар сменагIа нормаш 140—150 процент кхоачашъю.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара эттехьа) З. Мизаева, бригадир, М. Бондарь кийчача продукцега хьожаш ба.

И. Панова сурт.

Советски юрта боахама специалисташ Бирма. Аьрдехьаро эттехьа — О. Г. Мамедов (Азербайджански ССР), бирмански почвовед У Кхин Маун Тин, Б. И. Гасанов (Азербайджански ССР), В. Ф. Гахов (УССР).

Н. Новикова сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла Грозне хувцалуш моржаш а болаш, йочар а йоацаш, малхбоалехьара гIаьххьача боаране муха хьекхаш за хана тарлу. Фегара температура республике гIолла 27 — 32, Грозне 29 — 31 градус йоахал йоалаш хурга.

ДIахорча шин деи шин бусв кIезиг - дукха моржаш а йолаш, малхбоалехьара аькхIо, гIаьххьача боаранга кхоачаш мух а хьекхаш за хила мег. Фегара температура буйсашка 11—16, денош 25 — 30, къулбеньарча районашка 21 — 26 градус йоахал йоалаш хурга.

Метеостанци.

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома аппарата коллективо чIоагIа хала я хеташ кIакой парте обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель

ХАМИДОВ
IабдулXьамид Хамидович

цIаьхха кхалхар, хIаьта цун дезалхой гаргарча нахаген воадам а бу.

Нохч-ГIалгIай АССР культуре министерствас чIоагIа хала я хетай дIакойт Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист

IабдулXьамид Хамидович
ХАМИДОВ

ха йоалаш кхалхар, хIаьта цун дезалген гаргарча нахаген дег тIара воадам а бу.

Нохч-ГIалгIай АССР писателий Союза правлене чIоагIа болам а хиина хоам бу СССР писателий Союза член вола

IабдулXьамид Хамидович
ХАМИДОВ

ха йоалаш кхалхар, цун дезалген гаргарча нахаген воадам а бу.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина-улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-39-11; жоаьпале секретара—3-34-38; партийни вахаран, культуран, промышленностан отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7-84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7-84.

СФ02256. Заказ № 2925.